

Судочинство

УДК 343.195

Гулак Олена Василівна

*доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Гулак Елена Васильевна

*доктор юридических наук, доцент,
доцент кафедры административного и финансового права
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины*

Gulac Olena

*Doctor of Law, Docent,
Associate Professor of the Department of Administrative and Financial Law
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

ORCID: 0000-0001-9004-0185

Ладиченко Віктор Валерійович

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Ладиченко Виктор Валериевич

*доктор юридических наук, профессор,
заведующий кафедрой международного права и сравнительного правоведения
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины*

Ladychenko Viktor

*Doctor of Law, Professor,
Head of the Department of International Law and Comparative Law
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
ORCID: 0000-0002-7823-7572*

Головка Людмила Олександрівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Головка Людмила Александровна

*кандидат юридических наук, доцент,
доцент кафедры международного права и сравнительного правоведения
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины*

Golovko Liudmyla

*PhD (Law), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of International Law and Comparative Law
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
ORCID: 0000-0002-3742-2827*

**ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТА
ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТУ ПРИСЯЖНИХ У СИСТЕМІ
СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ**

**ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
ИНСТИТУТА ПРИСЯЖНЫХ В СИСТЕМЕ СУДОПРОИЗВОДСТВА
УКРАИНЫ**

**IMPLEMENTATION AND WORK OF JURY IN THE JUDICIAL
SYSTEM OF UKRAINE, PROBLEMS AND PROSPECTS**

Анотація. Наукова стаття присвячена дослідженню правової доктрини та нормативно-правової бази становлення та функціонування інституту присяжних в судовій системі України. У статті проаналізовано особливості впровадження суду присяжних у законодавстві України, досвід функціонування цього інституту судочинства в зарубіжних країнах відповідно до його основних моделей у світовій юридичній практиці. Запровадження інституту присяжних розглядається як один з найдемократичніших кроків реформування судової системи, переваги якого полягають у застосуванні колегіальності, меншому ризикові допущення судових помилок, більшій незалежності, народності, гласності, посиленні змагальності у судовому процесі. Сформульовано переваги і недоліки запровадження суду присяжних. Подано пропозиції щодо удосконалення законодавства України. Особливу увагу приділено стану законодавчого забезпечення суду присяжних, гарантіям і перешкодам його функціонування в правових реаліях України. Встановлено, що для оптимізації інституту присяжних необхідно змінювати законодавство в частині забезпечення гарантій діяльності присяжних, збільшення кола судових проваджень, які можуть розглядатись судом присяжних, залучення фахівців до професійного навчання присяжних тощо. Доведено, що завдяки участі представників народу у здійсненні правосуддя судове провадження стає більш прозорим та відкритим.

Ключові слова: суд, судова влада, суд присяжних, система судочинства, організаційні засади діяльності суду, присяжні, судовий розгляд, колегіальність, судові рішення.

Аннотация. Научная статья посвящена исследованию правовой доктрины и нормативно-правовой базы становления и функционирования института присяжных в судебной системе Украины. В статье проанализированы особенности внедрения суда присяжных в

законодательстве Украины, опыт функционирования этого института судопроизводства в зарубежных странах в соответствии с его основными моделями в мировой юридической практике. Введение института присяжных рассматривается как один из самых демократичных шагов реформирования судебной системы, преимущества которого заключаются в применении коллегиальности, уменьшении риска допущения судебных ошибок, большей независимости, народности, гласности, усилении состязательности в судебном процессе. Сформулированы преимущества и недостатки введения суда присяжных. Представлены предложения по совершенствованию законодательства Украины. Особое внимание уделено состоянию законодательного обеспечения суда присяжных, гарантиям и препятствиям его функционирования в правовых реалиях Украины. Установлено, что для оптимизации института присяжных необходимо менять законодательство в части обеспечения гарантий деятельности присяжных, увеличение круга судебных разбирательств, которые могут рассматриваться судом присяжных, привлечение специалистов к профессиональному обучению присяжных и тому подобное. Доказано, что благодаря участию представителей народа в осуществлении правосудия судебное производство становится более прозрачным и открытым.

Ключевые слова: суд, судебная власть, суд присяжных, система судопроизводства, организационные основы деятельности суда, присяжные, судебное разбирательство, коллегиальность, судебное решение.

Summary. *The scientific paper is devoted to the study of the legal doctrine and regulatory framework for the formation and functioning of the institution of jury in the judicial system of Ukraine. The article analyzes the features of the introduction of the jury trial in the legislation of Ukraine, the experience of the functioning of this institution of legal proceedings in foreign countries in accordance with its main models in the world legal practice. The introduction of*

the jury is seen as one of the most democratic steps in reforming the judicial system, the advantages of which lie in the use of collegiality, reduced risk of miscarriages of justice, greater independence, nationality, publicity, and increased adversariality in the judicial process. The advantages and disadvantages of introducing a jury trial are formulated. Proposals for improving the legislation of Ukraine are presented. Particular attention is paid to the state of legislative support for the jury, guarantees and obstacles to its functioning in the legal realities of Ukraine. It has been established that in order to optimize the institution of the jury, it is necessary to change the legislation in terms of ensuring guarantees of the jury's activities, to increase the range of court proceedings that can be considered by the jury, to involve specialists in professional training of the jury, and the like. It has been proven that thanks to the participation of representatives of the people in the administration of justice, judicial proceedings become more transparent and open.

Key words: *court, judiciary, jury, judicial system, organizational principles of the court, jury, trial, collegiality, judgment.*

Постановка проблеми. Конституція України наголошує, що народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через присяжних [1]. Цей інститут є інструментом формування правової ідеології, вдосконалення засади змагальності, реалізації довіри громадськості до суду як до органу, що поважає права та свободи людини.

Колегіальність як засада судового провадження була визначена однією з перших ще на ранніх етапах становлення судових інституцій держави. За умов подальшої гуманізації суспільства відродження суду присяжних є найбільш перспективним. Слід зазначити, що саме цей інститут став предметом обговорення не лише серед фахівців в галузі права, але й серед пересічних громадян, яким відтепер відведена роль «вершителів правосуддя» [2, с. 23].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями проблем і перспектив запровадження та діяльності інституту присяжних у системі судочинства України прямо або побічно займалися такі вчені як: В. Білоусенко, В. Бринцев, В. Городовенко, І. Голосніченко, В. Курило, І. Курило, П. Пилипчук, Д. Притика, В. Тертишник, Н. Солнишкіна, В. Шишкін, О. Улютіна та інші.

Метою статті є комплексне дослідження правової доктрини та нормативно-правової бази становлення та функціонування інституту присяжних в судовій системі України, визначення їх правового статусу, функцій, повноважень, посадових обов'язків, прав і відповідальності як учасників судового процесу.

Виклад основного матеріалу. Існування інституту присяжних в українському законодавстві є необхідною передумовою формування демократичної судової системи, зокрема, реалізації засади колегіальності у судовому провадженні. Завдяки участі представників народу у здійсненні правосуддя судове провадження стає більш прозорим та відкритим.

Забезпечення діяльності інституту присяжних на етапі правосуддя реалізується через «публічне адміністрування судової влади», під яким ми розуміємо комплексну систему адміністративних інституцій із ієрархічною побудовою, яка має цілеспрямовану діяльність, формує цілі, здійснює роботу на всіх елементах судової системи та приймає управлінські рішення [3, с. 10]. Добір присяжних як складову судового адміністрування визначає Д. Притика, зазначаючи те, що: «...предметом судового управління (адміністрування) є питання організації судових органів, добору суддів і народних засідателів (*нині – присяжних*), управління кадрами судових органів, перевірки організації роботи судових органів, вивчення судової практики, організації роботи з ведення судової статистики. Суди є не лише об'єктом управлінського впливу з боку органів судового управління, не лише

здійснюють самоврядування, виконуючи низку управлінських функцій» [4, с. 20-22].

Звичайно суд присяжних розглядається як один з найдемократичніших інститутів, переваги якого полягають у застосуванні колегіальності, меншому ризикові допущення судових помилок, більшій незалежності, народності, гласності, посиленні змагальності [5, с. 5]. Поширеним є твердження, що демократичне суспільство не може відбуватись без демократичного судочинства, а таке можливе лише за наявності інституту суду присяжних, саме в тому варіанті, де народ самостійно ухвалює рішення, базуючи їх на засадах верховенства права [6, с. 139-142].

Відповідно до закону України «Про судоустрій і статус суддів» присяжним може бути громадянин України, що досяг 30-річного віку, якого у випадках, визначених процесуальним законом, залучають до здійснення правосуддя. Для затвердження списку присяжних територіальне управління Державної судової адміністрації України звертається з поданням до відповідної місцевої ради, що формує і затверджує у кількості, зазначеній у поданні, список громадян, які постійно проживають на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного суду і дали згоду бути присяжними [7].

Варто сказати, що на присяжних поширюються гарантії незалежності та недоторканності суддів, встановлені законом, на час виконання ними обов'язків щодо вчинення правосуддя. Крім того, їхня праця оплачується, а також відшкодовуються витрати на проїзд, наймання житла та добові. Зазначені виплати здійснюють територіальні управління Державної судової адміністрації України за рахунок коштів Державного бюджету.

Сьогодні українське громадянське суспільство у питанні функціонування суду присяжних займає позицію пасивного спостерігача, у той час коли має активно відстоювати ідею впровадження цього інституту задля демократизації і незалежності судової влади. Інакше всі апеляції до

влади з приводу неналежного рівня правосуддя є нікчемними, адже ми через свою пасивність самі винні в такому стані речей [8, с. 120].

З досвіду країн СНД вбачається, що в окремих випадках виправдувальні вироки були постановлені у зв'язку із тим, що присяжні, погоджуючись із доведеністю факту вчинення діяння, все таки визнавали обвинувачених невинними, тобто вийшли за межі своїх повноважень [9, с. 14]. Наприклад, в одній справі громадянин, якого обвинувачували в отриманні неправомірної вигоди, був визнаний невинуватим, оскільки в нього хвора дружина, котра потребує лікування; хоча перед цим присяжні погодилися з доведеністю факту одержання \$1500 як неправомірну вигоду.

Крім цього, Федеративна Республіка Німеччина відмовилася від запровадження суду присяжних англо-американського зразку ще в 1924 році, встановивши, що державі потрібен суд не емоцій, а професіоналів.

У цілому в історії юриспруденції відомі випадки, коли присяжні виносили виправдувальні вироки злочинцям. Так, 1995 року увага всього світу була прикута до «справи О. Джея Сімпсона», якого обвинувачували у вбивстві дружини та її друга. Зірка футболу та кіногерой популярної комедії домогся виправдувального вироку, зібравши для цього команду адвокатів з 12 осіб та підібравши з їхньою допомогою відповідних присяжних. І це – за беззаперечних доказів його вини. До речі, це не завадило визнати його винуватим під час цивільного процесу за позовом родичів жертв щодо відшкодування шкоди.

Верховний суд деяких країн СНД також двічі скасовував вироки присяжних з Ростову-на-Дону, які виносили виправдувальні вироки спецназівцям, котрих обвинувачували в убивстві в січні 2002 року на території Чечні 6 мирних жителів. Двічі поспіль присяжні визнавали факт вбивства, але відмовлялися визнати обвинувачених винуватими, оскільки останні виконували наказ.

Через те здебільшого професійні судді з недовірою ставляться до можливостей суду присяжних. Як відмітив Голова Верховного Суду України, ніхто ніколи не довів, що в наших умовах суд присяжних буде здійснювати правосуддя на більш високому рівні, ніж орган, що складається із суддів-професіоналів. Взагалі питання належного здійснення правосуддя – це, перш за все, питання незалежності та неупередженості суду. Ніякі права та гарантії їх здійснення не зможуть захистити особу, якщо справу щодо неї розглядатиме упереджений суд. І не важливо, чи буде розгляд справи здійснюватись одним або трьома суддями-професіоналами чи судом присяжних [10].

На думку науковців, пропонувати неосвіченим в юриспруденції людям голосувати за юридичними проблемами - це дискредитувати саму ідею суду присяжних.

До того ж, раніше побутувала думка, що «якщо щось незрозуміло - один голосує «за», а інший - «проти», а тоді на головуючого покладається обов'язок вирішувати долю головуючого. Ніякого самостійного рішення присяжні за такої концепції не приймають, а отже - практично не відповідають ні за долю справи, ні за свої рішення [11, с. 322]. На думку В.М. Тертишника, пропонуючи ж їм спільно із суддями вирішувати всі питання судочинства, законодавець торує шлях до колективної безвідповідальності як самих присяжних, так і суддів-професіоналів, котрі, за таких умов, свої помилки і зловживання можуть «списувати» на недосвідчених присяжних. Такі присяжні можуть легко стати «ширмою для судового безглуздя» [12, с. 223].

Ще один недолік інституту присяжних в Україні стосується кількості судових справ, при розгляді яких беруть участь присяжні. Відповідно до п. 4 ст. 293 Цивільного процесуального кодексу України, розгляд справ про обмеження, поновлення цивільної дієздатності особи або визнання недієздатною, визнання особи безвісно відсутньою чи померлою,

усиновлення, надання особі психіатричної допомоги в примусовому порядку, примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу проводиться судом у складі одного судді і двох присяжних [13].

Відповідно до ч. 3 ст. 31 КПК України, кримінальне провадження в суді першої інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі, здійснюється колегіально судом у складі трьох професійних суддів, а за клопотанням обвинуваченого – судом присяжних у складі двох професійних суддів та трьох присяжних. Кримінальне провадження щодо кількох обвинувачених розглядається судом присяжних щодо всіх обвинувачених, якщо хоча б один з них заявив клопотання про такий розгляд. З метою ефективнішої реалізації засади колегіальності та залучення народу до правосуддя видається доцільним розширити коло кримінальних проваджень, які можуть вирішувати присяжні. Тому пропонуємо внести зміни до ст. 31 КПК України в частині визначення переліку таких проваджень, а саме: тяжкі злочини, особливо тяжкі злочини. Це стане суттєвим «кроком вперед» і розширить можливості представників народу брати участь у здійсненні правосуддя [14].

Ще однією проблемою у діяльності суду присяжних є держави, які мають корумповану судову систему. Швидка і суцільна корумпованість судової системи України є лише похідною від загальної корумпованості суспільства. В індексі сприйняття корупції Україна в останні роки піднялася із 152 позиції на 117 за даними 2020 року. У зведеному рейтингу Transparency International на одному рівні з Україною містяться такі країни як Єгипет, Замбія, Непал, Сьєра-Леоне [15]. Корумповані судді найчастіше іменем держави, постановляють незаконні вироки. При чому, в одних випадках без доказів засуджують невинуватих, а в інших випадках звільняють від відповідальності осіб, які вчинили правопорушення. У свою чергу, працівники правоохоронних органів шляхом катування, залякування тощо домагаються зізнання громадян у правопорушеннях, які вони не вчиняли, а

судді, на підставі цих визнань, постановляють обвинувальні вироби. Все це повною мірою в даний час притаманне Україні [16].

Зазначимо, що присяжним в Україні може бути особа будь-якої професії, в тому числі, і та, яка не компетентна в юридичній сфері. За словами присяжних, які вже брали участь у справі, деякі юридичні терміни та процеси їм зрозуміти важко. Це потребує додаткової підготовки. Як відомо, таку підготовку наразі ніхто не здійснює, а тому нам видається доцільним запровадити таку практику в Україні. Особи з числа працівників суду можуть прочитати курс по основах судочинства для обраних присяжних, для того, щоб вони легше та швидше сприймали інформацію на судових засіданнях.

Зазначимо, що в країнах, де діє інститут присяжних, ніяка інша інстанція не може скасувати рішення присяжних. Проте за законодавством України суд апеляційної інстанції має такі повноваження. Присяжні, які брали участь у судовому провадженні вважають, що сенсу у такому суді немає [17].

Підтримуємо точку зору науковців щодо остаточності рішень суду першої інстанції, якщо справа розглядається присяжними. Так, деякі вчені (зокрема, І.Є. Словська) зазначають, що потрібно внести норму до законодавства, що рішення суду присяжних є обов'язковим і оскарженню не підлягає. Саме тому вважаємо доцільним доповнити КПК України статтю 391 «Порядок наради і голосування в суді присяжних» частиною б такого змісту: «Рішення суду присяжних є обов'язковим і оскарженню не підлягає».

Недоліком інституту присяжних в Україні є кількість присяжних, які беруть участь в судовому процесі.

Наприклад, кількість присяжних у кримінальних справах в судах США у справах про злочини, які караються стратою, складається з 12 членів [18]. Однак у справах про незначні злочини і тяжких злочинах, які не караються стратою, колегія в судах штатів може бути сформована з восьми, семи, і навіть шести присяжних. У Франції кількість присяжних 9 членів, а в

Німеччині – 6 членів. Тому пропонуємо збільшити кількість присяжних до семи, внівши відповідні зміни до законодавства України.

В Україні загострення ситуації щодо участі народу у здійсненні правосуддя тісно пов'язане з двома чинниками: розвиток телефонного права і пов'язаний з цим низький рівень довіри громадян до суду як соціального інституту.

У зв'язку з цим, питання про суд присяжних сьогодні постало ще гостріше, ніж тоді, коли положення про суд присяжних закріплювалося в Конституції. Конституція України та Закон України «Про судоустрій і статус суддів» безпосередньо закріплюють існування суду присяжних. Зокрема, ст. 124 Конституції України передбачає, що народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через присяжних, а ст. 127 Конституції встановлює, що в Україні правосуддя здійснюють професійні судді та, у встановлених законом випадках, за участю присяжних. Окремі питання судового захисту прав та формуванні відповідних дієвих механізмів були нами висвітлені у праці, присвяченій судовому захисту прав об'єднаних територіальних громад [19, с. 64], тій, що вивчала шляхи побудови ефективних державних інституцій у цілому [20] та дослідженні, присвяченому конфлікту інтересів в діяльності судді [21], яким при виконанні відповідної громадської функції є і присяжний.

Висновки. Підсумовуючи, слід вказати, що присяжними визнаються громадяни України, які залучаються до здійснення правосуддя, забезпечуючи згідно з Конституцією України безпосередню участь народу в здійсненні правосуддя.

Згідно з чинним законодавством присяжні як представники народу, залучені для здійснення правосуддя, є носіями судової влади в Україні і виконують свій обов'язок незалежно від законодавчої та виконавчої влади. Присяжні, як і професійні судді, під час здійснення правосуддя незалежні та підкоряються лише Конституції України і закону. Так само, як професійних

суддів, українське законодавство захищає і присяжних у зв'язку з виконанням ними своїх обов'язків.

Тому, існування присяжних сприятиме лише об'єктивності винесення правильного рішення, адже найчастіше рішення залежить виключно від суб'єктивної думки судді. А при винесенні рішення за участю присяжних ситуація зміниться: винна чи невинна особа у вчиненні злочину буде вирішувати вже не одна особа, більше десяти, суддя буде здійснювати лише правову оцінку дій обвинуваченого залежно від винесеного рішення.

Інститут присяжних однозначно повинен бути присутнім в українському судочинстві, проте в модернізованому вигляді. Це зумовлено тим, що українське суспільство не готове до таких суспільно-правових перетворень. На нашу думку, варто оптимізувати модель суду присяжних, враховуючи перш за все стан суспільного розвитку.

Для оптимізації інституту присяжних потрібно змінювати законодавство в частині гарантування діяльності присяжних, збільшення кола судових проваджень, які можуть розглядатись судом присяжних, залучення фахівців до професійного навчання присяжних тощо. Завдяки участі представників народу у здійсненні правосуддя судове провадження стає більш прозорим та відкритим. Проте практика здійснення своїх повноважень присяжними свідчить про наявність прогалин, які варто усунути нормативно-правовим шляхом, а саме прийняття окремого нормативно-правового акта, який би врегулював діяльність суду присяжних в Україні.

Література

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: редакція від 03.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254>.
2. Городовенко В. В. Принципи судової влади : моногр. Харків. Право, 2012. 447 с.

3. Білоусенко В. Г., Пилипчук П. П. Суд присяжних: яким йому бути? Вісник Верховного Суду України. 1998. № 2. С. 4-19.
4. Гулак О. В., Ладиченко В. В., Головій Л. В. Публічне адміністрування судової влади як одна із форм забезпечення рівного доступу до правосуддя. Інтернаука. Серія: "Юридичні науки". 2021. № 5 (39). Т. 1. С. 11-17. URL: <https://www.inter-nauka.com/issues/law2021/5/7316>
5. Притика Д. М. Організаційно-правові засади становлення і діяльності господарських судів України: автореф. дис... д-ра юрид. наук.: 12.00.10; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. Х., 2003. 36 с.
6. Шишкін В. Формування суду присяжних (досвід Іспанії). Право України. 2002. № 2. С. 139-142.
7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
8. Евсеєв О. П., Буслик О. Ю. Конституційні засади запровадження суду присяжних в Україні. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2011. № 22. С. 116-127.
9. Брендак А. Г. Становление суда присяжных в Беларуси. Актуальные вопросы современной правовой науки : материалы Междунар. науч. конф. студентов, магистрантов и аспирантов и секции «Юрид. науки» Респ. науч. конф. студентов и аспирантов вузов Респ. Беларусь «НИРС–2011», Минск, 4–5 нояб. 2011 г. Минск : Изд. Центр БГУ, 2012. С. 13–14.
10. Світлі і темні сторони суду присяжних : офіційний сайт інтернет видання «Закон і бізнес» URL: http://zib.com.ua/ua/print/8257chi_gotovi_ukrainci_do_naucinnishoi_robot_i_yaku_mozhe_vikona.html.
11. Бринцев В. Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади : моногр. Харків: Право, 2010. 464 с.

12. Тертишник В. М., Солнишкіна Н. С. Суд присяжних: суть ідеї та її мімікрія при формуванні кримінального судочинства України. *Право і суспільство* 2012. № 3. С. 221–224.
13. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV: станом на 08.02.2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
14. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI: станом на 16 січня 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
15. Рейтинг сприйняття корупції. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/ukr>
16. Уголовно-процесуальний кодекс Азербайджанської Республіки: от 14.07.2000 г. № 907-IQ. URL: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30420280
17. Як працює суд присяжних в Україні : офіційний сайт інтернет видавництва «Сьогодні». URL: <http://ukr.segodnya.ua/ukraine/kakrabotaet-sud-prisyazhnyh-v-ukraine-711118.html>
18. Суди присяжних у США. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
19. Ладиченко В. В., Данилюк Ю. В., Ємельяненко К. О. Судовий захист прав об'єднаних територіальних громад: практичний аспект. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2021. № 3. С. 67-77.
20. Гулак О. В. Шляхи побудови ефективних державних інституцій: виклики сьогодення. *Науковий вісник публічного та приватного права* № 2. 2015. С. 11-14. URL: <http://www.nvppp.in.ua/index.php/vip2>
21. Kurylo V., Kurylo I., Mashevska O., Gulac O., Iarmolenko I. The Conflict of Interests and Teaching Activity of a Judge. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. Volume 24. Special Issue 1. 2021. URL:

<https://www.abacademies.org/articles/the-conflict-of-interests-and-teaching-activity-of-a-judge-11188.html>

References

1. The Constitution of Ukraine: Law of June 28, 1996 № 254k / 96-VR: version of September 3, 2019. Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254>.
2. Gorodovenko V. V.. Principles of judicial power: monograph. Kharkiv: Pravo, 2012. 447 p.
3. Bilousenko V. G., Pylypchuk P.P.. Jury trial: what should he be like? Bulletin of the Supreme Court of Ukraine. 1998. № 2. P. 4-19.
4. Gulac O., Ladychenko V., Holoviy . Public administration of the judiciary as one of the forms of ensuring equal access to justice. International Scientific Journal "Internauka". Series: "Juridical Sciences". 2021. № 5 (39). P. 1. P. 11-17. URL: <https://www.inter-nauka.com/issues/law2021/5/7316>.
5. Prytyka D. M. Orhanizatsiino-pravovi zasady stanovlennia i diialnosti hospodarskykh sudiv Ukrainy: avtoref. dys... d-ra yuryd. nauk.: 12.00.10; Nats. yuryd. akad. Ukrainy im. Ya. Mudroho. Kh., 2003. 36 s.
6. Shishkin V. Formation of the jury (the experience of Spain). Law of Ukraine. 2002. № 2. P. 139-142.
7. On the Judiciary and the Status of Judges: Law of Ukraine of June 2, 2016. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
8. Evseev O. P., Buslyk O. Y.. Constitutional principles of introduction of jury trial in Ukraine. State building and local self-government. 2011. № 22. P. 116-127.
9. Brendak A. G. Formation of the jury in Belarus. Current issues of modern legal science: materials of international students, undergraduates and graduate students scientific conference, section "Law" Republican students

- and graduate scientific conference of Republic of Belarus' universities NIRS-2011, Minsk, November 4-5. 2011 Minsk: Izd. BSU Center, 2012. P. 13-14.
10. Light and dark sides of the jury trial: the official website of the Internet publication "Law and Business" URL: http://zib.com.ua/ua/print/8257chi_gotovi_ukrainci_do_naycinnishoi_roboti_yaku_mozhe_vikona.html
 11. Bryntsev V. D.. Standards of the rule of law: the embodiment of the national model of organizational support of the judiciary: monograph. Kharkiv: Pravo, 2010. 464 p.
 12. Tertyshnyk V. M., Solnyshkina N.S. Jury: the essence of the idea and its mimicry in the formation of criminal justice in Ukraine. Law and Society. 2012. № 3. P. 221-224.
 13. Civil Procedure Code of Ukraine: Law of Ukraine of March 18, 2004 № 1618-IV: as of February 8, 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
 14. Criminal Procedure Code of Ukraine: Law of Ukraine of 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
 15. CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX 2020. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/ukr>
 16. Code of Criminal Procedure of the Republic of Azerbaijan: dated 14.07.2000 № 907-IQ. URL: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30420280
 17. How the jury works in Ukraine: the official website of the Internet publishing house "Segodnya". URL: <http://ukr.segodnya.ua/ukraine/kakrabortaet-sud-prisyazhnyh-v-ukraine-711118.html>
 18. Jury trials in the United States. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki>

19. Ladychenko V. V., Danyliuk Yu. V., Yemelianenko K. O. Judicial protection of united territorial communities: practical aspect. The Scientific Papers of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2021. № 3. P. 67-77.
20. Gulac O. V. Ways of building effective state institutions: current challenges. Scientific Bulletin of Public and Private Law № 2. 2015. P. 11-14. URL: <http://www.nvppp.in.ua/index.php/vip2>
21. Kurylo V., Kurylo I., Mashevska O., Gulac O., Iarmolenko I. The Conflict of Interests and Teaching Activity of a Judge. Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues. Volume 24. Special Issue 1. 2021. URL: <https://www.abacademies.org/articles/the-conflict-of-interests-and-teaching-activity-of-a-judge-11188.html>